

0°  
0=0  
**NEOPHYTUS**

---

---

Koliko je samo lako pretpostavljati da znamo sve na ovome svetu i da smo probili sve zidove svrsishodnosti postojanja, da smo prozreli sve velove tajni i da se čitav kosmos okreće oko čoveka, koji “ima obavezu” da ga oblikuje onako kako to njemu odgovara (u socio-ekonomskom smislu, onako kako pojedincima odgovara – pravac koji neizbežno vodi u politiku). A i to samo ako smo okoreli ateisti i ako nam ništa nije sveto. Verovatno je još gora situacija ako smo izrazito religiozni, onako pomodarsko religiozni, da nam je ceo život podređen kleričarskim dogmama, a da ni sami ne znamo zašto je to tako i ko je nas konkretno pitao šta mi mislimo o tome. U takvoj situaciji osoba ne samo što “zna” sve tajne ovoga sveta (koje našem dubokom biću nimalo ne doimaju prijemčivo), već će nam zdušno i nasilno nametati svoje stavove, svoja očekivanja, želje, snove... Možda ne toliko što i sam veruje u njih, koliko što je podsvesno ogorčen jer u njegovom životu dogma nije donela nikakav boljitak, pa tako nesvesno želi da drugi ljudi potvrđuju njegov besmislen, patetični život, i to kroz življenje istog. Zašto da prihvatimo patetičnost svog života, kad je lakše da se u masi takvih života osetimo smislenijim, tj. manje patetičnim u poređenju sa drugima – pravac koji neizbežno vodi u “društveni život”...

Smatram da čovek uopšte po svojoj prirodi nije društveno biće. On *uči* da bude društven, ali po svojoj najiskrenijoj prirodi čovek je ono što je bio i prvi životni oblik na ovoj planeti – individua. Zanimljivo je koliko malo ljudi uviđa da se u njihovim DNK ne nalaze samo geni roditelja i dedova koji su se borili protiv ko zna koga, već i evolucija duga četiri milijarde godina. U ljudskoj DNK se nalaze geni svih životnih oblika koji su u njegovoj grani evolucije prethodili njemu! Ono što je “ljudsko” zauzima tek neznatni deo.

Paralela je više nego vidljiva u ljudskom razvoju kroz trudnoću i odrastanje. Svaki pojedinac na ovoj planeti od trenutka začeća prolazi kroz ubrzani kurs iz evolucije. Na samom početku tog puta čovek je tek jedna ćelija (zigot) – pandan prvobitnom jednoćelijskom organizmu. Kasnije se taj zametak deli, množi i pretvara u višećelijski organizam. Ono što se kasnije naziva ljudskim fetusom teško da u prvim nedeljama trudnoće ikome izgleda ljudsko. To riboliko stvorenje koje pliva u amnionskoj tečnosti najpre se pretvara u nešto što izgleda kao neki vodozemac, recimo žaba, a onda se ispravlja kao reptil i tek onda počinje da nalikuje nečemu što ima sposobnost sisanja (biologija nas uči da su sisari direktno evoluirali iz gmizavaca). Pa i tada, nema neke velike razlike između ljudskog fetusa i fetusa psa, ili lava. Svi imaju rep i veliku četvrtastu glavu sa bezobličnim očima. Tek u zrelijoj fazi trudnoće laik može samo na osnovu slike da kaže “ovo je ljudski fetus”. Očigledno je evolucija odredila da beba izađe iz materice tek pošto je gotovo u potpunosti postala oformljeni sisar. Verovatno bi sa evolutivnog aspekta bilo besmisleno rađati sićušne, nedefinisane zametke, koji tako nežni i ranjivi imaju gotovo stoprocentnu stopu smrtnosti.

Pa ipak, ni nakon rođenja čovek nije u potpunosti zreo, ni fizički ni psihički. Naučnici vole da kažu kako su odrasle šimpanze na nivou malog deteta. Onda bi isto to moglo da se primeni i u suprotnom pravcu. Moglo bi da se kaže da je čovek u svojoj najranijoj mladosti na emotivnom i intelektualnom nivou šimpanze, koja nije bez razloga naš

najbliži rođak. Tek u pubertetu čovek postaje onim čime ga je biologija i etiketirala – Homo Sapiens Sapiens.

Možda put od ćelije do čoveka izgleda kompleksan, ali je vrlo, vrlo jednostavan, iz prostog razloga jer se čini kao lančana reakcija. Ako malo izađemo iz okvira makro i mikrobiologije i pređemo u domen molekularne biologije, organske hemije ili pak kvantne i teorijske fizike, videćemo da je put do nastanka razuma u našim mozgovima gotovo neshvatljiv. Već i prosta ćelija predstavlja galaksiju molekula, koji na prvi pogled izgledaju kao hrpa, ali koji se ipak udružuju po nekim zakonitostima. Ako pokušamo da iz ćelije zađemo u taj mikrokosmos, shvatićemo da je put od ćelije do čoveka daleko kraći negoli od najmanje poznate čestice, kvarka, pa do te ćelije.

Najvažniji deo svake ćelije je njeno jezgro, nukleus. Tu se u sićušnim paketima, koji se zovu hromozomi, čuvaju svi geni neophodni za apsolutno svaki živi organizam na planeti – od virusa i bakterija, pa do nas samih. DNK je u stvari makromolekul, najveći u prirodi. RNK, koji je neophodan za repliciranje DNK, nešto je manji, ali ne puno. Ta dva molekula u svojoj osnovi imaju preko milion individualnih molekula! Svaki molekul DNK ili RNK sastoji se iz manjih segmenata – molekula šećera (konkretno riboze), fosfata (što je jedinjenje fosfora i kiseonika), i azotnih baza, koje čine one čuvene prečage na DNK lestvici. Svi ti delovi regulišu stvaranje ogromnog broja proteina, koji su evolutivno i bitniji od DNK, jer oni čine strukturu naših tela, skeleta i organa, a takođe obavljaju i sve hemijske funkcije koje čine metabolizam – od krvotoka i varenja hrane, pa do lučenja hormona i hemikalija u mozgu. Proteini se pak sastoje od manjih segmenata, aminokiselina, gde svaka u proseku ima par desetina molekula ugljenika, vodonika, kiseonika, azota i katkad sumpora.

U osnovi apsolutno svakog organskog jedinjenja na ovoj planeti nalazi se najprostiji obrazac, ugljovodonik – CH. Kao što se vidi, to su puki molekuli ugljenika i vodonika, koji zajedno čine svaku ćeliju u našim telima (malo ko zna da je vodonik u stvari daleko brojniji od ugljenika u ljudskom telu, pa ipak je ugljenik simbol za život – a to je pre svega zbog njegove sposobnosti da, kao nijedan drugi element, gradi gotovo sva poznata jedinjenja u prirodi). Svi znamo, koliko-toliko, šta je konkretno molekul, te da se sastoji iz manjih segmenata, atoma (izuzev metala koji nemaju molekule, već atomi direktno tvore materiju). Svaki atom se sastoji iz nukleusa – jezgra – koji sačinjavaju protoni i neutroni (osim u slučaju najjednostavnijeg izotopa vodonika, koji ima samo proton bez neutrona). Oko nukleusa se, na 10.000 puta većoj udaljenosti od njega, okreću elektroni, koji su ključni faktor u određivanju koji je koji atom u pitanju. Svaki proton i neutron se sastoji iz po tri kvarka, između kojih deluju bozonske elementarne čestice, zvane gluoni (čestice koje su nosioci energije, nasuprot ostalim česticama koje su pasivne i čekaju da energija dođe do njih, ali zato grade materiju).

To je suvoparna nauka. Kvarak je, uz mnoštvo drugih istinski elementarnih čestica kao što su elektroni, neutrini, fotoni, muoni, vektorni bozoni itd. najmanja čestica za koju se zna. Što ne znači da ne postoje manje. Naprotiv. Zdrav razum nalaže da se i kvarak sastoji iz manjih čestica, a onda se i one sastoje iz manjih, i tako možda u nedogled. Evolutivno, sve te čestice postoje u ovom svemiru od trenutka njegovog nastanka, bilo da je u pitanju bio Veliki prasak ili nešto potpuno drugo, i postojaće do njegovog kraja. Drugim rečima, preduslov za nastanak života u bilo kom kutku ovog svemira već postoji sam po sebi, jer su elementarne čestice koje grade svu materiju, koja se opet sklapa u nešto organsko tj. živo, već tu, svuda u ovom kosmosu. Još malo drugim rečima, život sam po sebi ne može da *nastane*, jer su elementarne čestice, koje grade sve ostalo, besmrtni! Ne mogu se stvoriti, ni uništiti, mogu se samo pretvarati iz jedne čestice u drugu (energija dovodi do transformacije čestice u neku drugu česticu, ali se ta energija ne može uništiti). Isto je i sa atomima i

molekulima. Svaki atom ili molekul u našim telima ima rok trajanja koliko i ovaj univerzum, ako ga on uopšte ima! Ova planeta, i sav život na njoj nije “nastao”, on se samo reciklirao iz ranije materije koja je bila rastavljena na osnovne činioce eksplozijom obližnje supernove pre 4,7 milijardi godina.

Konačno sam došao do ključne stvari. Biologija govori da se u našoj DNK nalaze ne samo geni naših ljudskih predaka, već i majmunskih predaka, predaka četvoronožnih sisara, gmizavaca, vodozemaca, riba, beskičmenjaka, morskih algi, protozoa, ukratko svih živih bića pre nas. Hemija i fizika nastavljaju tu priču, odnosno taj niz, i govore sledeće – u našoj DNK je takođe utkana evolucija ovog univerzuma duga 13 milijardi godina! Svi oni kvarkovi, atomi i molekuli koji mogu da grade bilo koju materiju u svemiru, od asteroida i planeta, pa do zvezda i galaksija, već se nalaze u nama, u osnovi naših gena.

Pa otkud onda ljudima razlog da pretpostavljaju kako znaju sve tajne ovoga sveta...

Svako od nas traga za nekim smislom života, na ovaj ili onaj način. Koliko će odgovor na to pitanje biti prozaično ili smisljeno, individualna je stvar. Meni ni nauka ni religija ne mogu dati odgovor na to pitanje. Ironično, ali i jednome i drugome odgovor bi bio isti: “nema svrhe ni upuštati se u raspravu o tome”. Možda je ključna reč u svemu tome – percepcija.

Čovek se šematski može zamisliti kao tačka na jednoj pravci. Iz matematike znamo šta je prava – to je linija koja nema ni početak ni kraj. Dakle, svako od nas je tek jedna tačkica na toj beskonačnoj pravci. Ali, to je samo deo slike. Svako od nas ima određenu percepciju opažanja, proizvod prethodno objašnjene evolucije. Ta percepcija se odražava kroz ovih pet čula koja imamo. Ona prave određeni opseg nadražaja koje naše fizičko telo može da prima, i taj opseg možemo označiti na onoj šemi sa dva graničnika, sa obe strane one tačke zvane čovek. Tako ta šema više ne predstavlja tačku na pravci, već duž na pravci, a ta duž je opseg naše percepcije u vidu naših čula.

Može se reći da je opseg naše percepcije onoliki dokle nam seže pogled (jer je to čulo koje radi na najveću udaljenost), odnosno naš opseg bi bio od nekog sićušnog višćelijskog organizma, pa do galaksije Andromede, najudaljenijeg nebeskog tela vidljivog golim okom (preko 2 miliona svetlosnih godina udaljenog). Ipak, iako se to čini kao veliki opseg, on bi bio tek kratka duž na onoj pravci.

Ta duž se pomera kao klizač, zavisno od organizma do organizma na ovoj planeti, krećući se polagano u oba pravca, pa možemo samo da nagađamo kako bi bilo povlačiti taj klizač u velikim pomacima. Organizam veličine galaksije bi morao imati drastično drugačiji opseg percepcije u odnosu na nas, toliko drugačiji da naša “duž” verovatno ne bi bila ni blizu njegovoj. Video bi stvari izvan ovog univerzuma, ali bi ljudsko biće za njega možda bilo nepojmljivo. Organizam veličine atoma, sa druge strane, imao bi pak svoju percepciju. Za njega bi možda ćelija bila čitav kosmos, ali bi zato njegov pogled dosezao neverovatne horizonte unutar mikrokosmosa, horizonte koje mi nikada nećemo moći videti.

Homo Sapiens je prvi oblik života na ovoj planeti koji može povećati opseg svojih čula uz pomoć tehnologije. Bilo da je u pitanju teleskop ili mikroskop, ili neki složeni kompjuter, tehnologija omogućava čoveku da poboljša eventualne nedostatke svojih gena (mada je to krajnje subjektivna stvar), u ovom slučaju percepcije svojih čula, tako da onu duž možemo znatno povećati u oba pravca. Tako smo dobili znatno veću duž, u čijem centru se i dalje nalazi tačka umesto čoveka. Problem je u tome što, koliko god da je ta tehnologija napredna i sofisticirana, i ona ima svojih ograničenja, budući da je sačinjena od istih onih čestica i molekula od kojih smo sačinjeni i mi sami. A zdrav razum nalaže da sve te čestice imaju svoja ograničenja. Tako se čini da i ljudska percepcija ima određenu granicu (sve i da

čovjek postane besmrtni kiborg), i da su ljudi osuđeni da ne spoznaju širu sliku stvarnosti koja nas okružuje i pokreće ovaj kolosalni mehanizam zvani univerzum.

A i šta bi bila stvarnost? Mi možemo samo da pretpostavimo da je ono što opažamo stvarnost. Iskustvo nam govori u prilog tome. Međutim, mi ne možemo ni da naslutimo šta se nalazi izvan onog opsega percepcije koju mi posedujemo, odnosno sa obe strane one duži. Mi možemo samo da pretpostavimo da je ono što percipiramo približno onome što ono jeste. Ali to se svakako razlikuje od onoga što stvari zaista i jesu! Naša percepcija nije ništa drugo do beleženje elektronskih impulsa sa svih strana putem naših pet čula. Pritom se ti impulsi rastavljaju i sastavljaju, i prolaze kroz najrazličitije delove našeg mozga, koji ko zna kako deluju na ukupnu sliku. Kao što svaka mašina ima gubitke u energiji, postavlja se pitanje da li i naš mozak pravi gubitke prilikom obrađivanja tih nadražaja. (Na primer: svetlost pada na neki objekat ispred naših očiju; deo te svetlosti "upija" objekat tj. određeni broj fotona prolazi kroz molekularnu i atomsku strukturu tog objekta i beži našem opažanju, a deo tih fotona se odbija od tih atoma i stiže do naših očiju u maniru koji svi uzimamo zdravo za gotovo ne razmišljajući o detaljima – kao zraci svetlosti koji prikazuju određenu boju i oblik tog predmeta; naše oči se na svom početku sastoje iz sočiva koja imaju određenu optičku zakonitost, a to je da zrake svetlosti skupljaju u svoj centar tj. žižu, što opet ima za zakonitost da ti zraci izađu iz njih unakrsnim putanjama kojima su ušli – drugim rečima prividna slika objekta biva okrenuta naopačke već unutar naših očiju, što znači da su podaci o objektu koji posmatramo drastično izmenjeni od onoga što realno jesu već na prvom koraku; naši nervi ne mogu slati tako krupne podatke direktno u mozak, pa je sledeći korak da ta izvrnuta slika na krajevima naših očiju, tamo gde se nalazi mrežnjača, bivaju rastavljeni na hiljade pojedinačnih elektronskih impulsa, dovoljno jednostavnih da brzo putuju optičkim nervima ka mozgu; na svom putu ka svom cilju ne putuju svi zajedno, već različiti impulsi idu kroz različite delove mozga iz nama još nejasnih razloga; konačno, svi oni se spajaju u različitim delovima mozga specijalizovanom za vid, gde se poslednji nalazi u centralnom zadnjem delu mozga, maltene na suprotnom kraju lobanje od mesta gde su ti impulsi ušli u naš organizam; čitav ovaj proces obrade nečega tako trivijalnog kao što je gledanje traje manje od sekunde – to se možda čini kao malo sa našeg aspekta percepcije vremena, ali na nivou subatomske čestice to je verovatno kosmički maraton; rezultat svega ovoga nikako ne može biti podudaran sa pravom prirodom objekta koji posmatramo – u najboljem slučaju može biti samo približan.)

Šta je onda stvarnost ovog univerzuma? Ono što se nalazi izvan one duži, ili ono unutar nje? Ako je prvo istina, onda mi moramo zaista da prihvatimo činjenicu da smo mentalno hendikepirani, i da nikada nećemo spoznati ultimativnu realnost. Pri tom možemo samo nagađati i pretpostavljati da je stvarnost blizu opsega naše percepcije realno bliska onome što zaista opažamo, a dalje od tog opsega je sve mutnija i nedostupnija jasnom percipiranju. Ako je pak istina ono drugo, onda moramo da kažemo sebi da je stvarnost krajnje subjektivna, i da mora da se razlikuje od osobe do osobe. Iako je duž na onoj pravi u svojoj osnovi slična za većinu ljudi na ovoj planeti, ipak ona ne može biti ista. Ne postoji mogućnost da bude ista, jer ne postoje dve iste osobe. Čak i jednojajčani blizanci, koji imaju identične kopije gena u svojim DNK, mogu se frapantno razlikovati u svojim karakteristikama, jer geni sami po sebi ne rade ništa sve dok ne budu aktivirani, a to radi posebna hemikalija unutar DNK.

Mislim da je to tačka koja završava priču u bilo kojoj nauci ili religiji, i tera čoveka da se vrati svom iskonskom individualizmu i svojim intimnim, subjektivnim osećajima u razumevanju ove stvarnosti. Uostalom, ako se zapitamo takvim krupnim pitanjima kao: otkud mi ovde, koja je naša svrha i gde sve to vodi; a pritom nam nijedna prirodna ili društvena oblast ne ponudi zadovoljavajući odgovor – koji izbor imamo onda, osim da

tražimo neku alternativu ustaljenim sociološkim dogmama? Ova civilizacija sa svim svojim društvenim, moralnim i naučnim tekovinama postoji tek pet hiljada godina, što znači da se može i bez toga.

Alternativa tradiciji dekadencije ljudske svesti kroz nesvesno generacijsko ponavljanje istih stvari, koje tako gube svoj smisao, je po meni jedini izbor u traganju za odgovorima na suštinska pitanja. Da ovde naglasim jednu stvar; “alternativa” nije nikakva propoved zapisana u kamenu. To je beskrajno veliki niz mogućnosti. Svako od nas mora da stvori neku svoju alternativu koja samo njemu/njoj odgovora. To zavisi od isuviše mnogo faktora da bi morali da razmišljamo preterano o tome – zavisi od sklonosti čoveka, od predašnjeg životnog iskustva, pa čak verovatno i od gena. Postoji dobra vodilja, u svakom slučaju. Verujem da svako od nas u dubini svoje duše oseća šta želi a šta ne, šta ga ispunjava energijom, a šta ga iscrpljuje. Ako razum ne zna, srce zna. Drugim rečima, ako naš um ne može da se nosi sa svim promenljivama te jednačine, naše individualne ćelije itekako mogu. Udruženo delujući, podstiču hemijske procese u našim telima, i to su oni nadražaji koje opisujemo kao osećaje ili nagone, a koji se u modernom društvu potiskuju i anatemizuju zarad “dobrobiti društva”, iako sve činjenice govore da su te bazične emocije u svakome od nas daleko bitnije za evoluciju života na ovoj planeti, od toga da li će čovečanstvo pokoriti Mars radi eksploatacije ruda u ovom ili onom veku.

Kao što postoji univerzum izvan nas, tako postoji čitav univerzum i u nama samima. U suštini, nebitno je da li je osoba religiozna ili ne, da li je naučna ili konzervativna, dok god je umerena u svojim stavovima prema drugima. Ekstremizam ne bi smeo biti dopustiv, jer je evolucija razvila tako mnogo raznovrsnih individua među ljudima, da bi mi neko u moje ime govorio šta meni treba. Pa ipak, kroz istoriju ljudskog društva, ljudima je mnogo lakše bilo prihvatati pravila igre bez pogovora, i ne menjati ih. To je i sa evolutivnog aspekta donekle razumljivo – fizička evolucija je očigledno traženje linije najmanjeg otpora. Tako je i sa mentalnom evolucijom.

Šta onda određene individue natera da požele da menjaju pravila igre? Da li je neophodno da osoba doživi šok u vidu neke traume, pa da onda počne da gleda na svet drugačijim očima? Čini se kao da argumenti pokazuju u tom pravcu. Kako se onda dolazi do odgovora na pitanja o neizrecivim i nezamislivim stvarima, o stvarima o kojima je tek mali broj ljudi razmišljao kroz istoriju čovečanstva? Ako ja želim da saznam šta pokreće ovaj univerzum, i mene samog, šta me tera da se pitam i pišem sve ovo, kako uopšte mogu da smatram da postoji odgovor?

Ezoterici su se u sagledavanju nesagledivog kroz istoriju okretali simbolizmu i paradoksu. Uostalom, paradoks je i govoriti o neizrecivom. Ako je nešto nezamislivo, nijedan um to ne bi mogao da pojmi. Ako već govorimo o tome, ako nam već misao o tome prolazi kroz mozak, sigurno je to moguća opcija, inače je ne bismo ni zamislili. Konkretno, paradoks u simboličnom predstavljanju te šire slike stvarnosti leži ne u predstavljanju simbola onoga što stvari jesu, već u predstavljanju simbola što te stvari nisu!

Tako, ako se setimo da se u svim svetskim religijama “božansko prosvetljenje” simbolično predstavlja upravo kao zraci svetlosti, zamka u tradicionalnoj dogmatskoj misli leži u tome da se ta svetlost poistovećuje sa mehanizmom iza ove stvarnosti o kojem tragamo. Za mehanizmom suštine života, na kraju krajeva. Paradoks je u tome što u određenim mističnim pokretima ta svetlost ne predstavlja prosvetljenje, već predstavlja ono što prosvetljenje nije, odnosno da je to samo veo koji krije tamu iza nje, tamu u kojoj leže svi odgovori. A ta tama je nepojmljiva. Tama unutar najvećih dubina ljudske psihe. Uostalom, da parafraziram Junga – prosvetljenje ne leži u posmatranju svetlosti, već u dopuštanju tami da postane vidljiva. Zato simbol ne predstavlja ono što jeste, nego ono što se pogrešno smatra da jeste, odnosno ono što nije.

Jedan drugi religijski postulat (a uz pomoć napretka teorijske fizike, i naučni), da je univerzum beskonačno velik, takođe može da se predstavi kao paradoksalni simbolizam (tj. kao sam univerzum), odnosno da u ovom slučaju ispada da odgovori ne mogu da se pojme ne zato što je univerzum tako velik a mi tako sićušni naspram njega, već zato što, da se matematički izrazim, beskonačno minus  $X$  ne može da bude nijedan racionalan ili iracionalan broj za kojim bi možda neko tragao, već može da bude samo nova beskonačnost. Bez obzira koliko je nešto veliko, a u ovom slučaju govorimo o svemiru (i zarad zdravog razuma zadržaćemo se na njemu i ostaviti teoriju multiverzuma po strani), bez obzira koliko je velik taj broj kojim možemo da definišemo taj svemir (a zdrav razum nalaže da broj možemo da povećavamo do beskrajna samo dodavanjem nula), ipak je taj broj "kratak" prema beskonačnosti upravo za – beskonačno, odnosno još jednu položenu osmicu.

Konačno, kada se uvidi da je mnogo verovatnije govoriti o onome što stvarnost nije, negoli o onome što jeste, dođemo do nečega neobjašnjivog, nedefinisanog, do toga da kažemo da je smisao svega oko nas – ništa. To bi bilo nešto nalik nirvani iz budizma, ili ništavilu iz zapadnog shvatanja misli, ali na kraju se svodi na to. I kvantna fizika je pokazala, sve u ovome univerzumu može biti sve drugo, a može biti i ništa.

Nije teško shvatiti otkud to da se mnoge ezoterije fokusiraju na simbolizam. Čitav ovaj svet prožet je simbolima. Mi ih svakodnevno doživljavamo, živimo kroz simbole. I to potpuno nesvesno. Jezik je samo jedan primer simbola. Matematika, fizika, hemija, i sve druge nauke koriste svoje simbole. Kompjuteri pak koriste svoj jezik simbola. Simbolizmom su prožete i potpuno trivijalne stvari u našim životima. Na primer, jastuci na kauču su simbol udobnosti, iako oni ne moraju ikada biti korišćeni. Ali, ljudi vole da tamo gde se osećaju udobno gledaju u razne druge simbole udobnosti. Niko ne drži saksije sa kaktusima tamo gde se podrazumeva da se nalaze najobičniji jastuci. Vaza sa cvećem je opet simbol života, vedrine i harmonije u nečijem domu. To je svakako logično. Primera je nebrojeno puno.

Ali, kao što ništa na ovom svetu nije uniformno, iz prostog razloga raznovrsnosti ljudskih individua, pa time i društava, tako se i simbolizam kroz istoriju različito shvatao. U ranoj istoriji, u vreme nastajanja civilizacija, jezik i pismo su smatrani svetim oruđem. Svaka reč ispisivana je sa velikom pažnjom i poštovanjem. To je bilo nešto revolucionarno, moderno, i ljudi su na to svakako gledali sa velikom dozom strahopoštovanja. Verovalo se da reči i slova ne predstavljaju samo znakove sporazumevanja, već da u sebi sadrže sam život, i da predstavljaju krajnju emanaciju (otelotvorenje) božanskog i natprirodnog. Možda nije ni čudno, ako se uzme u obzir da je pisano slovo evoluiralo iz slikovnih predstava, piktografa i hijeroglifa. Možda je u stvari bolje reći da slova koja danas koristimo nisu ništa drugo do slikovne predstave koje su maksimalno uprošćene zarad praktičnosti u korišćenju.

Verovatno su u tome prednjačili bliskoistočni narodi. Uzmimo za primer hebrejsku Kabalu, gde je verovatno nastala najsvetija reč u istoriji civilizacije. To je ime boga, YHWH, ili Jahveh (pogrešno interpretirano kao Jehova). To ime je smatrano toliko svetim, da je bilo zabranjeno izgovarati ga naglas. Verovatno na prvi pogled izgleda kao da se radi o reči kao i bilo kojoj drugoj, ali ova reč predstavlja kompleksan simbolizam, gotovo kao da priča svoju priču. Svako od ova četiri slova simbolizuje određenu sliku stvarnosti, a zajedno govore o nastanku sveta i ove realnosti. Prvo slovo reprezentuje začecje, klicu od koje je sve počelo. Drugo slovo simbolizuje okolinu koju je ta klica stvorila, tačnije matricu za nastanak sveta. Treće slovo predstavlja rezultat svega toga, situaciju koju su stvorila prethodna dva koraka. Poslednje slovo, ponovljeno drugo, predstavlja stabilizaciju stvari, i omogućuje cikličnost, ponavljanje kreacije.

Iz ovoga se mogu zaključiti zanimljive stvari. Pre svega, da u Kabali bog nije ličnost (a pogotovo ne iskompleksirana ličnost, na intelektualnom nivou razmaženog derišta, kako se predstavlja u nekim religijama), već proces, mehanizam. Za Kabalu je univerzum, odnosno priroda, bog. Dalje, ovo ime, koje se označava kao Tetragramaton, pokazuje još jednu zanimljivu stvar. Kabalisti su videli kreaciju, odnosno čin stvaranja sveta, ne kao nešto što se desilo jednom davno, već nešto što se stalno dešava, iznova i iznova. Verovali su da se ovaj svet konstantno stvara, svakoga trenutka. Trenutka koji nikada ne može biti isti kao prethodni. To važi kako za makrokosmos, tako i za mikrokosmos, čoveka.

Oni su u stvari celu stvarnost sagledavali kroz ova četiri koraka. Time su stvorili četiri sveta postojanja. Prvi svet je svet arhetipova, svet koji naša čula nikako ne mogu da dokuče (na onoj šemi tj. pravi ovo bi bio svet izvan one duži). Drugi svet je svet kreacije, svet mogućnosti i faktora u čoveku koji utiču na njegovo sagledavanje stvarnosti. To je svet ljudskih fizičkih i mentalnih predispozicija, odnosno percepcije stvarnosti, ali samo hipotetički, u teoriji. Na onoj pravi, ovo bi bila tačka koja predstavlja čoveka. Treći svet je svet formacije, svet na dodiru prethodna dva sveta, gde se sve konstantno menja i oblikuje a da toga nismo ni svesni. Ovo je svet događaja koji su se desili pre nego što naša čula uspeju i da ih registruju. Na onoj šemi, ovo bi bili graničnici, krajevi duži. Poslednji, četvrti svet je materijalni svet, gde se delovanja prethodna tri sveta manifestuju u čvrstim, nepromenljivim zakonitostima. To je naravno svet koji mi živimo, svet naučnih postulata, tj. ona duž u celini.

Nije mi cilj propagiranje Kabalizma, već ovo ima poentu. Za razliku od većine drugih religioznih doktrina, ili pak naučno-fantastičnih filmova danas, gde su ovi svetovi prikazivani kao zasebne dimenzije (setimo se samo ideje o zagrobnom životu, tako česte u modernoj zapadnoj svesti), Kabalisti su verovali da ova četiri sveta nisu odvojena, već da postoje zajedno, i da tako sačinjavaju stvarnost koju živimo. Fascinantno je da su, hiljadama godina pre teorijskih fizičara, Kabalisti verovali u druge dimenzije koje su prožete sa ovom i koje koegzistiraju sa nama! Jedina razlika je što moderni fizičari predlažu postojanje beskonačnog broja dimenzija, dok su Kabalisti verovali za te četiri. Za njih je svaki vid ove realnosti bio četvorostruk. Svaki predmet, svaki objekat, svaka misao, za njih je postojala na četiri mesta istovremeno, i to – nezavisno od nas samih, onako kako ne možemo ni da zamislimo; zatim, u našoj podsvesti, onako kako mi na osnovu svog životnog iskustva očekujemo stvarnost; dalje, kao gomila nadražaja tokom interakcije između te stvarnosti i nas samih, u vidu električnih i fotonских impulsa, koji se na kraju spajaju u mozgu; i konačno, u našoj samoj percepciji, odnosno onako kako nam sve to na kraju i izgleda.

Otud značaj simbola, gde drukčije i ne može da se predstavi ništa na ovom svetu, do simbolično. Čak i onda kad te simbole uzimamo zdravo za gotovo, ne razmišljajući o vremenu i trudu nekih ljudi pre nas da te simbole osmisle, i da stvore smislenu jezičku ili brojčanu strukturu, vrednu doimanja univerzalnih tajni. Simbol je moćna stvar, jer je jedina stvar kojom možemo otkrivati i iskazivati svoje emocije. A one leže u korenu svih otkrića ljudskog roda, pa tako i prilikom osmišljavanja samih simbola. U simbolima je utkano i očekivanje njegovog tvorca, kao što je moje očekivanje od sastavljanja ovih rečenica, da one budu pročitane.

Očigledno je da su i nauka i religija kroz istoriju postavljali ista pitanja čovečanstvu. To znači da, iako se te dve tvorevine kreću različitim stazama, na kraju moraju da dođu do istih odgovora, jer su i pitanja ista. Samo oprečna pitanja mogu dovesti do oprečnih odgovora. Uostalom, već smo svedoci da fizika počinje da prihvata ono što se do pre sto godina smatralo naučno-fantastičnom smejurijom, ali ironično, i ono što su druge metafizičke tvorevine zajedno sa religijom vekovima smatrali za stvarno.

U svakom slučaju, optimista sam kad god se okrenem nekoj novoj alternativni. Ljudska vrsta je prva na ovoj planeti koja ima sposobnost da nastavlja evoluciju – svesno. Ako se vratimo na onu priču o tome kako čovek prolazi ubrzani kurs iz evolucije, i postaje potpuno definisano biće tek u ranim dvadesetim (onda kad se fizički razvoj tela znatno uspori), postavlja se pitanje šta onda radimo nakon dvadesete godine života. Čemu život nakon tog perioda, ako nam telo nakon toga rapidno propada? To je mala začkoljica u evoluciji – to da se čini da je mogla da se potruži mnogo više za nas, a nije.

Ali, tu leži još jedan veo na našoj svesti, ovoga puta ne religijski, već čisto naučni. Gotovo niko se ne zapita u svom životu ovo pitanje: zašto čovek ima dva oka, dva uva, jedan nos, jedna usta i po dve ruke i noge?

Zato što nas je “bog pravio po svom obličju”? Krajnje smešno.

Zato što je to “vrhunac evolucije”? Bliže, ali i dalje daleko.

Izraz “vrhunac evolucije” može da se shvati samo krajnje metaforički, jer u svakom datom trenutku u vremenu, evolucija mora biti na svom vrhuncu, kakva god da je stvar na tom vrhuncu. Evolucija je bila na vrhuncu i pre dve i po milijarde godina, kada su na planeti postojale samo bakterije. I biće na vrhuncu i kroz milijardu godina, kada život bude počeo da se gasi i nestaje, usled povećavanja obima Sunca.

Čak ni ja nisam razmišljao o ovom pitanju na taj način, dok mi nije skrenuta pažnja na to, jer sam i sam osećao da je moje telo savršeno, pa stoga jedna ruka ili noga viška, jedno rezervno oko, da se nađe, i tako naivno dalje...

Stvar je na veliku žalost religijskih fanatika strogo naučne prirode. Čovek ima četiri ekstremiteta, dva oka, dva uva i po jedan nos i usta zato što je to najmanja potrebna “konfiguracija” za opstanak ljudskog bića na ovoj planeti na ovaj način! Evolucija nije samo linija najmanjeg otpora, već i krajnja ekonomičnost u iskorišćenju energije kojom barata! Bilo bi besmisleno za čoveka da ima 60 ruku, jer bi mu bilo potrebno strahovito mnogo energije za tako nešto. Energije za koju evolucija tj. priroda smatra da ne bismo mogli da pribavimo. Isto je i za sluh ili vid. Radi se o tome da je sisarima, a i njihovim precima, za mnogo bolju koordinaciju kroz prostor bio potreban stereo vid ili sluh, odnosno rad u parovima. Tako je život po prvi put mogao da odredi dubinu ili daljinu od plena ili predatora. Otud “samo” dva oka ili uva. Za praktičan život nam i nije bilo potrebno više.

Evolucija se ne rasipa energijom. Otud ta očigledna nesavršenost, da čovek već nakon dvadesete konstantno propada. Toliko nam je u prethodnih dva ili tri miliona godina evolucije genusa Homo bilo dovoljno za opstanak, i toliko smo i dobili od prirode. Ali čovek je, ruku na srce, verovatno tek prvi organizam koji je počeo da razmišlja o tome. A verujem da i to utiče na gene. Svaki nadražaj, bilo fizički, bilo mentalni kroz razmišljanje (što je oped “fizički” kako pokazuje kvantna fizika) u teoriji bi mogao da podstakne gene da počnu da se razvijaju u određenom pravcu koji mi želimo. Ali, problem je što to traje dugo. Tako su se naučnici okrenuli prečicama, genetskom inženjeringu pre svega. Iskreno, mislim da nema ništa loše u manipulisanju onim faktorima i činiocima koje spoznamo dok postojimo na ovoj planeti. Ako smo otkrili kako se pali vatra, ili sprovodi struja, zašto ne bismo i kultivisali svoju “njivu” gena. Dok god time vlada zdrav razum, naravno.

Iz istog razloga se verovatno okrećemo i alternativnim psihološkim oblastima. Neko bi to nazvao okultizmom. Ali, s obzirom da ne posedujem haj-tek laboratoriju ispunjenu timom naučnika, u kojoj bih mogao da se igram sa svojim genima, niti posedujem džinovski hadronski sudarač, u kojem bih mogao da sudaram čestice i tvorim nove čestice, mogu da pokušam da mentalno zađem u dublje sfere svog bića, svog postojanja, i pokušam da spoznam šta sam ja zapravo.



Ako sam zaključio da sam ja sve što je bilo na ovoj planeti, i sve što može da bude (gotovo kao bog u malom), i da sam ja ne samo svaki živi organizam na ovoj planeti koji leži u mojim genima, već i svaka bogovetna čestica koja pluta najudaljenijim uglovima svemira (bez preterivanja, ali elektroni u našim telima su – barem dok se ne dokaže suprotno – identični klonovi elektronima na najudaljenijoj zabiti u ovom svemiru, koji su drugim rečima naši najdalji poznati rođaci u univerzumu), i ako sam zaključio da sam sve to iskusio u devet meseci trudnoće svoje majke, i dvadeset i kusur godina svog života, i da sam sada došao do tačke gde mogu svesno da nastavim svoju evoluciju – luksuz koji nema nijedna druga životinja na ovoj planeti – zašto onda pobogu ne bih i pokušao da uradim nešto po tom pitanju?

Mislim da bih bio krajnje neinteligentan ako bih ignorisao svoju inteligenciju nakon svih ovih saznanja. Fizička evolucija je put, a ne cilj. Tako je i moja mentalna evolucija put. A ja sam tek sada na početku tog puta.